

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชาติไทยเรามีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ความสำคัญของภาษาไทยย่อมมีมากที่สุด เพราะภาษาไทยเป็น เครื่องหมายแสดงความเป็นชาติ เป็น เครื่องมือยึดเหนี่ยวน้ำใจคนทั้งชาติ และเป็น เครื่องมือในการติดต่อระหว่างคนไทยด้วยกัน ดังจะเห็นได้ว่าในชีวิตประจำวันคนไทย ต้องใช้ภาษาไทยอยู่ตลอดเวลา ทั้งในการศึกษาหาความรู้ การทำงาน การประกอบอาชีพ และการพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนั้นภาษาไทยยังเป็น สิ่งแสดงให้เห็นวัฒนธรรม และความเจริญของชาติอีกด้วย ในปัจจุบันรัฐได้มองเห็นความสำคัญของภาษาไทยมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏในข้อความตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ ในเรื่องนโยบายการศึกษาของรัฐความว่า "รัฐพึงจัดการศึกษาให้ประชาชนชาวไทยทุกคนสามารถใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี ในการติดต่อทำความเข้าใจกัน"^๑ อย่างไรก็ตามหลักสูตรทุกระดับก็ได้กำหนดความมุ่งหมายในการเรียนการสอนภาษาไทยเอาไว้แล้ว เช่นหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓ กล่าวไว้ว่า "ให้สามารถใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งในการฟัง พูด อ่านและเขียน"^๒ และในหลักสูตรอื่น ๆ ก็กล่าวไว้ในทำนองเดียวกัน เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายดังกล่าว จึงกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาพื้นฐานที่นักเรียนทุกคนต้อง เรียนตั้งแต่ เริ่มเข้า เรียนจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้เด็กเห็นความ

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวง, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๐), หน้า ๓.

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓ พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. (พระนคร: องค์การค้ำคูณสภา, ๒๕๑๖), หน้า ๑.

สำคัญของภาษาไทยอัน เป็นภาษาประจำชาติและ เพื่อให้ใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน แต่อย่างไรก็ดีก็ยังไม่ปรากฏผลตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เพราะปัจจุบันเราจะสังเกตเห็นได้ว่า คนไทยใช้ภาษาไทยผิดพลาดมาก ทั้งการพูด การเขียน ฟังและอ่าน

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ได้กล่าวไว้ว่า

ถ้าตรวจสอบหลักสูตรวิชาภาษาไทย ทุกชั้นทุกระดับจะพบว่า เด็กใช้เวลา เรียนวิชาภาษาไทย แต่ละระดับมากพอสมควร น่าจะพอสำหรับฝึกฝนให้เด็กรู้ภาษาของตัวเอง จนสามารถใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปรากฏว่า ความรู้ภาษาไทยของนักเรียน ไม่ใกล้เคียงมาตรฐานที่วางไว้ เด็กอ่อนวิชาภาษาไทยมาก แม้แต่ผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาแล้ว ก็มักถูกตำหนิว่าเขียนและพูดยังไม่เป็นภาษา^๑

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ว่า การสอนในโรงเรียนไทยโดยเฉพาะทางภาษา เป็นการช่วยให้เด็กพัฒนาบ้าง สะกิดก้นการพัฒนาบ้าง เป็นไปตามโชคชะตาแล้วแต่ดวงดาวของเด็กคนไหนตกในราศีอะไร เมื่อจบการศึกษาจะมีเด็กอ่านหนังสือออกบ้างไม่ออกบ้าง ส่วนในเรื่องการพูด เกือบจะไม่มีทำให้ เกิดพัฒนาไปถูกต้องตามความต้องการในชีวิตสภาพความเป็นจริง การสอนจึงเป็นการสูญเปล่าไปมาก^๒

การเรียนการสอนภาษาไทยจะได้ผลดีเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับส่วนประกอบหลายอย่าง คือทั้งครู นักเรียน หลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์การสอน สภาพแวดล้อมและสังคม เป็นต้น แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด ที่จะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างได้ผลนั้นก็คือ ครู

ธนู แสงศักดิ์ ได้กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของครูว่า ปัจจุบันครูได้รับการกล่าวขวัญมากกว่า มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็ก ให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์และสังคม ทุกคนเชื่อว่าครูคือพ่อพิมพ์และแม่พิมพ์ของชาติ ครูมีลักษณะอย่างไร

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, "ความสุขเปล่าในการเรียนการสอนภาษาไทย,"

วิทยาสาร ๒๔ (กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖): ๑๓.

๑.ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม (กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์กรุง เทพการพิมพ์, ๒๕๒๐), หน้า ๑๕.

เด็กก็จะเป็นอย่างนั้น เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า จึงต้องให้การศึกษอบรมเด็กในปัจจุบันให้ดีที่สุด^๑

เมื่อครูเป็นหัวใจของการศึกษาดังนี้ ฉะนั้นการผลิตครูจึงต้องพิจารณาถึงคุณภาพเป็นหลักสำคัญ สุภรณ์ ศรีพหล ได้กล่าวถึงการผลิตครูไว้ว่า

การผลิตครูจะต้องกระทำด้วยความรอบคอบระมัดระวังเป็นพิเศษ ต้องมุ่งให้นักเรียนฝึกหัดครู ได้รับการศึกษาอบรมในหน้าที่ครูเป็นอย่างดี จนถึงขนาดที่เรียกว่า "ครูชั้นอาชีพ" คือจะต้องมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้หรือสอนเป็น ซึ่งถือเป็นทักษะทางวิชาชีพ และจะได้อมาด้วยการศึกษาอบรมไม่ใช่เกิดขึ้นมาเอง^๒

ถ้าครูไม่มีความรู้ความสามารถและขาดกลวิธีในการสอนที่ดี ย่อมทำให้คุณภาพในการเรียนการสอนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร และจะทำให้เกิดผลเสีย อันอาจเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนได้ เช่นทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากเรียนภาษาไทยเป็นต้น ฉะนั้นเราอาจกล่าวได้ว่า การผลิตนักศึกษาครูภาษาไทย ซึ่งจะไปเป็นกำลังสำคัญในการสร้างคุณภาพของการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ ดังที่ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวไว้ว่า "ถ้าเราต้องการปรับปรุงการศึกษาให้มีความหมายแก่ชีวิต เราต้องรีบปรับปรุงการสอนภาษาไทยโดยเร็วที่สุด"^๓

สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูจะต้องพยายามหาทางปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพของการผลิตครูให้ดียิ่งขึ้น ทั้งเหมาะสมและทันสมัยอยู่เสมอ ถ้าพิจารณาหลักสูตรการผลิตครูทุกระดับ ตั้งแต่ระดับต่ำกว่าปริญญาจนถึงระดับปริญญาตรี จะพบว่า หลักสูตรฝึกหัดครูได้กำหนดให้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ กล่าวคือเมื่อเรียนวิชาต่าง ๆ ครบตามกำหนดของหลักสูตรแล้ว จะต้อง

^๑ ธีบุ แสงศักดิ์, "ครูกับเสถียรภาพของประเทศ," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ๔ (กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓): ๑๔.

^๒ สุภรณ์ ศรีพหล, "การผลิตครูชั้นอาชีพ," ใน รายงานและสรุปผลการสัมมนา เรื่อง การปรับปรุงหลักสูตรและการขยายงานของวิทยาลัยวิชาการศึกษา, วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, รวบรวม(พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๕), หน้า ๘๖.

^๓ บ.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม, หน้า ๘๘.

จัดให้นักเรียนฝึกหัดครูได้รับประสบการณ์ตรง เกี่ยวกับวิชาชีพ ซึ่งเรียกว่าการฝึกสอน นักศึกษา จะได้นำหลักการ ทฤษฎีและวิธีสอนต่าง ๆ ที่ได้เล่าเรียนมาไปทดลองปฏิบัติ โดยมีอาจารย์ นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงคอยแนะนำแก้ไขในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ดังมีผู้ให้ความเห็นถึงความสำคัญของการฝึกสอนไว้ดังนี้

ละเมียด ลิมอักษร กล่าวว่า การฝึกสอนเป็นประสบการณ์ที่สำคัญยิ่งในชีวิตของนักเรียน ฝึกหัดครู นักศึกษาฝึกสอนควรจะเข้าใจความมุ่งหมายอันแท้จริงของการฝึกสอน หน้าที่ที่พึงมีต่อครู ผู้นิเทศก์การสอนตลอดจนความรับผิดชอบที่มีต่อโรงเรียนและต่อเด็ก ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ จะช่วยให้เกิดความแน่ใจในการปฏิบัติงานและความมั่นใจในตัวเอง ช่วยให้การฝึกสอนดำเนินไปด้วยดี ความคิดริเริ่ม ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกสอน จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การเป็นครูในอนาคต^๑

เปรี๊ยะ กุมท ได้เน้นถึงความสำคัญของการฝึกสอนไว้ว่า "การฝึกสอนเป็นการนำเอาความรู้จากสถาบันมาใช้ทดลองปฏิบัติ ทำให้ได้ประสบการณ์การเป็นครูอย่างที่จะหาไม่ได้ด้วยวิธีอื่น ด้วยเหตุนี้ครูที่ดীনไม่ใช่ดีกว่าจะเป็นดีเป็นได้ แต่จะต้องฝึกงานในหน้าที่ก่อน โดยการควบคุมและแนะนำที่รัดกุมถูกต้อง จึงจะประกันได้ว่าจะ เป็นครูที่ดีต่อไป"^๒

แอลเลย์ ซี. เฮนส์ (Aleys C. Haines) ได้ให้ความเห็นว่า การจัดโครงการฝึกสอน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกสอนได้ทดลองใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถ เพื่อจะค้นหาความเข้าใจในทฤษฎีต่าง ๆ ทางวิชาการศึกษาและทางจิตวิทยา ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ฝึกสอนนั้นมีความพร้อมและมีสมรรถภาพในการเป็นครูเพราะได้ทำหน้าที่เหมือนครูจริง ๆ ภายใต้การ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ละเมียด ลิมอักษร, คู่มือการฝึกสอน (ธนบุรี: โรงพิมพ์การช่างวุฒิสถาบันศึกษาแผนกการพิมพ์, ๒๕๑๖), หน้า ๑.

^๒เปรี๊ยะ กุมท, "ครูนั้นไม่ได้เป็นได้โดยบังเอิญ," ใน นิสิตฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ปีการศึกษา ๒๕๑๕, [ม.ป.ท]: ๒๕๑๕, หน้า ๕๕.

นำของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง ที่มีประสบการณ์มาก่อน^๑

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการฝึกสอน เป็นสิ่งที่จะอำนวยความสะดวก ให้แก่นักเรียนฝึกหัดครูโดยตรง และเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการผลิตครู แต่โดยแท้จริงแล้ว ประโยชน์ของการฝึกสอนมิได้มีเฉพาะแก่นักเรียนฝึกหัดครูเท่านั้นแต่ยังเป็นประโยชน์แก่สถาบันที่ผลิตครูอีกด้วย ดังที่เกล เอ็ม. อินโลว์ (Gail M. Inlow) ได้กล่าวไว้ว่า " การฝึกสอน เป็นสิ่งที่วัดคุณภาพของโครงการฝึกสอนเพราะจะทำให้สถาบันฝึกหัดครู ได้ทราบถึงข้อบกพร่องของตนเอง และทำการปรับปรุงโครงการฝึกสอนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ"^๒

อารี สัตหจวี ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า " การฝึกสอนของนักเรียนฝึกหัดครูจะสะท้อนให้เห็นถึงผลของการสอนของครูอาจารย์ ในสถาบันฝึกหัดครูว่าควรปรับปรุงแก้ไขการสอนของตนอย่างไร ฉะนั้นสถาบันฝึกหัดครูควรจะให้อาจารย์ทุกหมวดวิชาได้ไปสังเกตการสอน ของนักเรียนในสาขาวิชาของตน"^๓

ในการจัดดำเนินงาน เรื่องการฝึกสอนนั้น อาจารย์นิเทศก์จะเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลให้การฝึกสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ แต่เมื่อออกปฏิบัติงานจริง อาจารย์นิเทศก์จะประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นจากโรงเรียนฝึกสอน ปัญหาเกี่ยวกับครูพี่เลี้ยง หรือปัญหาที่เกิดจากตัวนักศึกษาฝึกสอนเอง ปัญหาที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งสำหรับอาจารย์นิเทศก์ก็คือ การให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องในการสอนของนักศึกษา นักศึกษาฝึกสอนมักจะไม่เห็นและไม่ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง ที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำการสอน

^๑ Aleys C. Haines, Guiding the Student Teaching Process in Elementary Education, (Chicago: Read McNally, 1960), P. 1.

^๒ Gail M. Inlow, Maturity in High School Teaching, (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1963), P. 400.

^๓ อารี สัตหจวี, "โครงการปรับปรุงการฝึกหัดครูและบริการการศึกษา," ใน เรื่องนำรัฐของกรมการฝึกหัดครู, กรมการฝึกหัดครู ผู้รวบรวม (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๓), หน้า ๑๑๐.

จึงทำให้ไม่สามารถที่จะปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้นได้

กระบวนการที่จะช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนได้เห็นและยอมรับในข้อบกพร่องของตนเอง ได้ดีอย่างหนึ่งในปัจจุบันก็คือ การวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ พฤติกรรมทางวาจาและพฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจา การวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน อย่างมีระบบ จะช่วยให้ผู้สอนมองเห็นภาพการสอนของตนเองว่าเป็นอย่างไร ดังเช่น ลาร์รี เอส. โบเวน (Larry S. Bowen) กล่าวว่า เป็นวิธีที่ทำให้ผู้สอนมองเห็นการสอนของ ตัวเอง และสามารถหาวิธีปรับปรุงการสอนของตัวเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น^๑

ธีระชัย ปุณยโชติ ได้กล่าวถึงข้อดีของการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างมี ระบบไว้ว่า "การสังเกตการสอนอย่างมีระบบ สามารถจะระบุปริมาณมากน้อยของพฤติกรรม ต่าง ๆ ในห้องเรียนได้และมีความเป็นปรนัยสูง เพราะไม่ว่าผู้สังเกตการสอนจะเป็นใครก็ตาม จะสามารถประเมินผลการสอนจากพฤติกรรมที่ได้บันทึกไว้ ได้อย่างคล้ายคลึงกันมากที่สุด"^๒

การวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบนั้นมีหลายแบบด้วยกัน แต่แบบที่มีผู้นิยม ใ้มากที่สุดคือ แบบวิเคราะห์กิจกรรมทางวาจาระหว่างครูและนักเรียนของ แฟลนเดอร์ส ดังที่ โดนัลด์ เอ็ม. เมดเลย์ (Donald M. Medley) กล่าวไว้ว่า "การวิเคราะห์กิจกรรม ทางวาจาระหว่างครูและนักเรียนของแฟลนเดอร์สนี้ สามารถบันทึกพฤติกรรมได้ละเอียดชัดเจน ยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับได้ เป็นการทำบันทึกพฤติกรรมทางวาจาทั้งของครูและนักเรียนทุกกระยะ

---

^๑Larry S. Bowen, "Use of The Flanders Interaction Analysis System," Observational Methods in the Classroom, ed. Charles W. Beegle and Richard M. Brandt (Washington, D.C. 20036: Association for Supervision and Curriculum Development, 1973), p. 56.

^๒ธีระชัย ปุณยโชติ, "การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบ," วารสารครุศาสตร์ ๒ (สิงหาคม-พฤศจิกายน ๒๕๑๔): ๓๘.

มิใช่สิ่ง เกตหรือบันทึกพฤติกรรมของครูแต่เพียงฝ่าย เดียวเท่านั้น^๑

ได้มีผู้นำ เอาริธีวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวจามาใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์การเรียน การสอน วิชาต่าง ๆ ในหลาย ๆ ระดับหลาย ๆ ด้าน ซึ่งปรากฏผลการวิจัยเป็นที่น่าพอใจ แต่ ยังไม่มีผู้นำ เอาริธีวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวจาระหว่างครูและนักเรียน ของแพลน เดอร์ส มาใช้ ในการฝึกสอนและนิเทศการสอนวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะได้ นำ เอาริธีการวิเคราะห์ กิจกรรมร่วมทางวจา ระหว่างครูและนักเรียน มาทดลองใช้กับการ เรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยเฉพาะกับนักศึกษาฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นสูง เพื่อเป็นแนวทางให้มีผู้นำ เอาริธีวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ ไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการฝึกสอนและการนิเทศการสอน วิชา ภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวจา ระหว่างนักศึกษาฝึกสอนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นสูง กับนักเรียนในการ เรียนการสอนวิชาภาษาไทย
๒. เพื่อทดลองนำริธีวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวจาของแพลน เดอร์สมาใช้ในการนิเทศ การฝึกสอนภาษาไทย
๓. เพื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนต่าง ๆ ของกิจกรรมร่วมทางวจาตามระดับชั้นเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา

^๑Donald M. Medley, "Measuring The Complex Classroom of Today," Observational Methods in the Classroom, ed. Charles W. Beegle and Richard M. Brandt, (Washington, D.C. 20036: Association for Supervi- sion and Curriculum Development, 1973), P. 35.

ชั้นสูง วิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยครุนครสวรรค์ ปีการศึกษา ๒๕๒๐ จำนวน ๕๐ คน นักศึกษา
 เหล่านี้ออกทำการฝึกสอนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัด
 นครสวรรค์ รวม ๑๐ โรงเรียน

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนนักศึกษาฝึกสอนจำแนกตามประเภทโรงเรียนและระดับชั้น

ประเภทโรงเรียน	จำนวนนักศึกษาฝึกสอน			รวม
	ป.๕	ป.๖	ป.๗	
เทศบาล	๔	๔	๔	๑๒
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๑๓	๑๓	๑๒	๓๘
รวม	๑๗	๑๗	๑๖	๕๐

๒. นักศึกษาฝึกสอนที่เห็นประชากรในการวิจัย ไม่เคยได้รับการอบรม หรือรู้จักวิธี
 วิเคราะห์กิจกรรมทางวาจาในการเรียนการสอนตามระบบของแฟลน เดอร์ส มาก่อน

๓. การรวบรวมข้อมูลได้มาจากการบันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
 ตามหลักสูตรประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๐๓ ของกระทรวงศึกษาธิการ

๔. การวิจัย ครั้งนี้ไม่ได้คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ของนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียนคือ
- ๔.๑ ภูมิหลังทางการศึกษาของนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียน
  - ๔.๒ ภูมิหลังทาง เศรษฐกิจของนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียน
  - ๔.๓ ภูมิหลังทางครอบครัวของนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียน
  - ๔.๔ อายุและ เพศของนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียน
  - ๔.๕ สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในโรงเรียนฝึกสอนแต่ละโรงเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. กิริยาร่วมทางวาจาระหว่างนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียนในการเรียนการสอนภาษาไทย ถือว่าเป็นการแสดงออกอย่างจริงใจและเป็นตัวอย่างที่เพียงพอ ของพฤติกรรมทั้งหมด ระหว่างนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียน

๒. กิริยาร่วมทางวาจาระหว่างนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียน เป็นพฤติกรรมที่สังเกตและบันทึกได้ ตามแบบวิเคราะห์กิริยาร่วมทางวาจาของแฟลน เคอร์ส กิริยาร่วมทางวาจาดังกล่าว มีรหัสดังนี้คือ

- ๑ การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
- ๒ การชมเชยหรือการสนับสนุนให้กำลังใจ
- ๓ การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้
- ๔ การถาม
- ๕ การบรรยาย
- ๖ การให้แนวทาง
- ๗ การวิจารณ์หรือการใช้อำนาจของครู
- ๘ นักเรียนพูดตอบคำถามของครู
  - ๘_๑ นักเรียนพูดเป็นรายบุคคล
  - ๘_๒ นักเรียนพูดเป็นหมู่
  - ๘_๓ นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคล
  - ๘_๔ นักเรียนอ่านเป็นหมู่
- ๙ นักเรียนพูดรีเริ่ม
- ๑๐ การเจียบหรือการวุ่นวายสับสน
  - ๑๐_๑ การเจียบที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์
  - ๑๐_๒ การเจียบที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือการวุ่นวายสับสนซึ่งจำแนกไม่ได้ว่าเป็นพฤติกรรมประเภทใด

คุณค่าของการวิจัย

๑. เป็นแนวทางแก่สถาบันฝึกหัดครูในการผลิตครูภาษาไทยระดับประกาศนียบัตร
วิชาการศึกษาชั้นสูงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๒. เป็นแนวทางแก่ผู้นิเทศการสอนภาษาไทย ในการนำวิธีวิเคราะห์กิจกรรมทาง
วาทะนี้ ไปใช้ในการนิเทศอย่างมีหลักเกณฑ์ยิ่งขึ้น
๓. เป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนภาษาไทย ในการปรับปรุงการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้น
๔. เป็นแนวทางให้มีผู้ทำการวิจัยเรื่องนี้ต่อไป

สมมุติฐานในการวิจัย

- ระดับชั้น เรียนทำให้อัตราส่วนต่าง ๆ ต่อไปนี้ ของกิจกรรมทางวาทะระหว่างนักศึกษา
ฝึกสอนกับ นักเรียนแตกต่างกัน
๑. อัตราส่วนระหว่างการใช้ เวลาพูดของนักศึกษาฝึกสอนกับการใช้เวลาพูดของนักเรียน
  ๒. อัตราส่วนระหว่างการให้นัก เรียนพูด เป็นรายบุคคลกับการให้นัก เรียนพูด เป็น
หมู่
  ๓. อัตราส่วนระหว่างการให้นัก เรียนอ่าน เป็นรายบุคคลกับการให้นัก เรียนอ่าน
เป็นหมู่
  ๔. อัตราส่วนระหว่างการกระตุ้นกับการควบคุมพฤติกรรมของนัก เรียน
  ๕. อัตราส่วนระหว่างการพูดริเริ่มของนัก เรียนกับ เวลาที่นัก เรียนใช้พูดทั้งหมด
  ๖. อัตราส่วนระหว่างการใช้ เวลาบรรยายกับการใช้เวลาพูดทั้งหมดของ
นักศึกษาฝึกสอน
  ๗. อัตราส่วนระหว่างการใช้อิทธิพลทางอ้อมกับการใช้อิทธิพลทางตรงของ
นักศึกษาฝึกสอน

ความจำกัดของการวิจัย

การเข้าไปสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของผู้วิจัยกับอาจารย์นิเทศก์ อาจทำให้พฤติกรรมในการเรียนการสอน ไม่เป็นไปตามปกติ เนื่องจากนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียนในชั้นเรียนเกิดความกังวลใจ ตื่นเต้นหรือประหม่าที่มีผู้มาสังเกตการสอนหลายคนในเวลาเดียวกัน

คำจำกัดความ

กิจกรรมทางวาจา หมายถึง พฤติกรรมทางวาจาหรือการพูดโต้ตอบกัน ระหว่างนักศึกษาฝึกสอนกับนักเรียนหรือนักเรียนกับนักเรียน

นักศึกษาฝึกสอน หมายถึง นักศึกษาฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง วิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยครูนครสวรรค์ ปีการศึกษา ๒๕๒๐ ที่ออกฝึกสอนภาษาไทยภาคปลาย ในโรงเรียนที่มีการสอนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดนครสวรรค์

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖-๗ ในโรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในจังหวัดนครสวรรค์ รวม ๑๐ โรงเรียน

พฤติกรรมการสอน หมายถึง การเรียนการสอนที่ต่อเนื่องกันของนักศึกษาฝึกสอนภาษาไทย ๑ คาบเรียน (ประมาณ ๓๐-๔๕ นาที) นับตั้งแต่ต้นคาบเรียนจนถึงเวลาที่นักเรียนจดงานหรือทำแบบฝึกหัด

อิทธิพลทางอ้อม หมายถึง อิทธิพลที่เกิดจากพฤติกรรมทางวาจาของครูแสดงออกมาในพฤติกรรมประเภทที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ พฤติกรรมประเภทที่ ๑ ได้แก่การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน พฤติกรรมประเภทที่ ๒ ได้แก่ การชมเชย สนับสนุน ให้กำลังใจ พฤติกรรมประเภทที่ ๓ ได้แก่การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ และพฤติกรรมประเภทที่ ๔ ได้แก่

การตามคำถามนักเรียน^๑

อิทธิพลทางตรง หมายถึง อิทธิพลที่เกิดจากพฤติกรรมทางวาจาของครู แสดงออกมาในพฤติกรรมประเภทที่ ๕, ๖ และ ๗ พฤติกรรมประเภทที่ ๕ ได้แก่การบรรยายหรืออธิบาย พฤติกรรมประเภทที่ ๖ ได้แก่การให้แนวทางหรือออกคำสั่ง และพฤติกรรมประเภทที่ ๗ ได้แก่การวิจารณ์หรือการใช้อำนาจของครู^๒

การใช้เวลาพูดของนักศึกษาฝึกสอน หมายถึง เวลาทั้งหมดที่นักศึกษาฝึกสอนแสดง พฤติกรรมทางวาจาทั้งหมดในชั้นเรียนภาษาไทย ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗

การใช้เวลาพูดของนักเรียน หมายถึง เวลาทั้งหมดที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมทางวาจาทั้งหมดในชั้นเรียนภาษาไทย ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๘, ๙, ๑๐, ๑๑ และ ๑๒

การให้นักเรียนพูดเป็นรายบุคคล หมายถึง เวลาทั้งหมดที่นักเรียนตอบ พูดเป็นรายบุคคลหรือการใช้คำพูดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อสนองคำพูดของนักศึกษาฝึกสอน ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๘

การให้นักเรียนพูดเป็นหมู่ หมายถึง เวลาทั้งหมดที่นักเรียนตอบ พูดเป็นหมู่ย่อยหรือพูดพร้อมกันทั้งชั้น ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๙

การให้นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคล หมายถึง เวลาทั้งหมดที่นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคล ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๑๓

การให้นักเรียนอ่านเป็นหมู่ หมายถึง เวลาทั้งหมดที่นักเรียนอ่านเป็นหมู่ย่อยหรืออ่านพร้อมกันทั้งชั้น ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๑๔

---

^๑Edmund J. Amidon and A. Flanders. Role of the Teacher in the Classroom (Minneapolis, Minnesota: Association for Productive Teaching, Inc., 1967), P. 14.

^๒Ibid.

การกระตุ้นพฤติกรรม หมายถึง เวลาที่นักศึกษาฝึกสอนกระตุ้นหรือให้กำลังใจนักเรียน ให้แสดงพฤติกรรมทางวาจา ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๑, ๒ และ ๓

การควบคุมพฤติกรรม หมายถึง เวลาที่นักศึกษาฝึกสอนออกคำสั่งหรือแนะแนวทาง หรือแสดงว่าครูเป็นใหญ่ในการเรียนการสอน การดูว่านักเรียน ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๖ และ ๗

การบรรยาย หมายถึง การบรรยายข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาหรือวิธีการต่าง ๆ ในการแสดงความคิดเห็นของครู ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๕

การพุดริเริ่มของนักเรียน หมายถึง เวลาทั้งหมดที่นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็น หรือตั้งคำถามถามครู ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๔

การเจียบที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หมายถึง เวลาที่เกิดการเจียบขึ้นในชั้นเรียนเพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งของครูและนักเรียน เช่น ครูเขียนกระดานดำ นักเรียนอ่านในใจ เป็นต้น ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๑๐

การเจียบที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือการวุ่นวายสับสน หมายถึง การเจียบที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเฉย ๆ ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และการวุ่นวายสับสนที่จำแนกไม่ได้ว่าเป็นพฤติกรรมประเภทใด ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๑๐

การสอนเน้นเนื้อหา หมายถึง เวลาที่นักศึกษาฝึกสอนมีบทบาทในการเรียนการสอน ซึ่งเกี่ยวกับการถามและการบรรยาย ได้แก่พฤติกรรมประเภทที่ ๔ และ ๕

รหัส หมายถึง ตัวเลข ๑-๑๐ ที่ใช้บันทึกพฤติกรรมที่แสดงออกในชั้นเรียน ทั้ง ๑๐ ประเภท ซึ่งมี ๑๔ รหัส

ตารางวิเคราะห์ หมายถึง ตารางที่สร้างขึ้นเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจา ที่ตัดแปลงมาจากวิธีของแพลน เดอร์ส ประกอบด้วยตารางตามแนวตั้งและแนวนอน ด้านละ ๑๔ ช่อง (๑๔ x ๑๔) แต่ละช่องแทนด้วยตัวเลขรหัสของพฤติกรรมทางวาจา เฉพาะช่วงนั้น ๆ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

- ฝ หมายถึงการใช้เวลาพูดของนักศึกษาฝึกสอน
- น หมายถึงการใช้เวลาพูดของนักเรียน
- ร หมายถึงการพูดริเริ่มของนักเรียน
- พร หมายถึงการให้นักเรียนพูดเป็นรายบุคคล
- พม หมายถึงการให้นักเรียนพูดเป็นหมู่
- อร หมายถึงการให้นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคล
- อม หมายถึงการให้นักเรียนอ่านเป็นหมู่
- กต หมายถึงการกระตุ้นพฤติกรรมของนักเรียน
- คค หมายถึงการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน
- อ หมายถึงการใช้อิทธิพลทางอ้อมของนักศึกษาฝึกสอน
- ต หมายถึงการใช้อิทธิพลทางตรงของนักศึกษาฝึกสอน
- บ หมายถึงการใช้เวลาบรรยายของนักศึกษาฝึกสอน
- ฝ/น อัตราส่วน หมายถึงอัตราส่วนระหว่างการใช้เวลาพูดของนักศึกษาฝึกสอนกับการใช้เวลาพูดของนักเรียน
- พร/พม อัตราส่วน หมายถึงอัตราส่วนระหว่างการให้นักเรียนพูดเป็นรายบุคคลกับการให้นักเรียนพูดเป็นหมู่
- อร/อม อัตราส่วน หมายถึงอัตราส่วนระหว่างการให้นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคลกับการให้นักเรียนอ่านเป็นหมู่
- กต/คค อัตราส่วน หมายถึงอัตราส่วนระหว่างการกระตุ้นกับการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน
- ร/น อัตราส่วน หมายถึงอัตราส่วนระหว่างการพูดริเริ่มของนักเรียนกับเวลาที่นักเรียนพูดทั้งหมด
- บ/ฝ อัตราส่วน หมายถึงอัตราส่วนระหว่างการใช้เวลาบรรยายกับการใช้เวลาพูดทั้งหมดของนักศึกษาฝึกสอน
- อ/ต อัตราส่วน หมายถึงอัตราส่วนระหว่างการใช้อิทธิพลทางอ้อมกับการใช้อิทธิพลทางตรงของนักศึกษาฝึกสอน